

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 368/2021-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátskou kanceláriou JUDr. Milan Chovanec s. r. o., Vojtecha Tvrdeho 17, Žilina, v mene ktorej koná advokát a konateľ spoločnosti JUDr. Milan Chovanec, proti postupu Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Em 5/2016 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Em 5/2016 **boli porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a jeho právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresný súd Žilina **je povinný** zaplatiť sťažovateľovi primerané finančné zadostučinenie **5 000 eur**, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Žilina **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **691,34 eur** a zaplatiť ich právnenému zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu elektronickou formou 23. júla 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a svojho práva na prejednanie záležitosti

v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Em 5/2016 (ďalej len „napadnuté konanie“). Súčasne navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov, priznal mu primerané finančné zadostučinenie v sume 10 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 368/2021-18 zo 6. septembra 2021 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v časti, v ktorej namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v napadnutom konaní. Vo zvyšnej časti, t. j. v časti namietaného porušenia práva podľa čl. 47 charty, ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

3. Zo sťažovateľom predneseného skutkového stavu a priložených dôkazov vyplýva, že okresný súd rozsudkom č. k. 9 P 136/2013-218 z 3. februára 2016 [právoplatný a vykonateľný 18. februára 2016, pozn.; (ďalej len „rozsudok okresného súdu“)] rozviedol manželstvo sťažovateľa s matkou ich spoločnej maloletej dcéry [REDAKOVANÉ] a súčasne schválil rodičovskú dohodu, podľa ktorej sa maloleté dieťa zveruje na čas po rozvode do osobnej starostlivosti matky a sťažovateľ je oprávnený stretávať sa so svojou dcérou za prítomnosti matky v určených dátumoch. Z dôvodu, že matka maloletého dieťaťa neumožňovala sťažovateľovi stretávanie sa svojou dcérou spôsobom a v čase určenom rozsudkom okresného súdu, sťažovateľ podal 12. júla 2016 návrh na nariadenie výkonu súdneho rozhodnutia.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Na podklade chronológie uskutočnených úkonov okresného súdu, ako aj ostatných subjektov napadnutého konania sťažovateľ zdôrazňuje, že namietané konanie trvá viac ako päť rokov bez toho, aby bolo riadne skončené, a to aj napriek tomu, že sa viacerými podaniami domáhal odstránenia vzniknutých prieťahov v napadnutom konaní. Absencia meritórneho rozhodnutia pre sťažovateľa znamená nemožnosť stretávať sa so svojou dcérou, čím dochádza k oslabeniu ich vzájomnej citovej väzby a k zhoršeniu ich vzťahu ako otca a dcéry.

5. S odkazom na rozhodovacu prax ústavného súdu sťažovateľ poukazuje na účel základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a uvádza aj vlastné hodnotenie rozhodných kritérií pri posudzovaní prieťahov v konaní. Podľa jeho názoru predmet napadnutého konania (výkon rozhodnutia vo veciach maloletých, pozn.) predstavuje štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a vzhľadom na nízky počet účastníkov konania neexistuje v prejednávanej veci ani vecná zložitosť, ktorá by mohla ospravedlniť doterajšiu dĺžku konania. K svojmu správaniu ako účastníka konania uviedol, že k vzniku prieťahov žiadnym spôsobom neprispel, a preto vyjadril presvedčenie, že celkovú dĺžku namietaného konania ovplyvnil neefektívny postup okresného súdu.

6. S prihliadnutím na doterajšiu dĺžku napadnutého konania, pretrvávajúcu právnu neistotu, zásah do jeho rodičovských práv a neuskutočňovanie styku so svojou dcérou, ako aj vynaloženie

neproduktívnych nákladov vrátane trov právneho zastúpenia sťažovateľ odôvodnil výšku požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

7. S prihliadnutím na stanovisko zákonnej sudkyne a obsah súdneho registra okresný súd vo svojom vyjadrení uviedol, že rozsudkom č. k. 9 P 136/2013 z 3. februára 2016 bola schválená rodičovská dohoda, v rámci ktorej bol upravený styk sťažovateľa s maloletým dieťaťom. Vzhľadom na skutočnosť, že matka neumožňovala sťažovateľovi stretávať sa s maloletým dieťaťom, sťažovateľ podal 12. júla 2016 návrh na nútený výkon rozhodnutia. Podľa okresného súdu bol spisový materiál predložený zákonnej sudkyňi 6. júla 2021 a po oboznámení sa s obsahom súdneho spisu konajúca sudkyňa zistila, že doteraz vykonané opatrenia súdu nevedli k splneniu povinnosti matky podľa vykonateľného rozhodnutia súdu. Ani po schválení novej rodičovskej dohody (rodičia sa dohodli na zmene úpravy stretávania sa maloletého dieťaťa so sťažovateľom, a to tak, že dieťa sa bude stretávať so sťažovateľom bez prítomnosti matky, pozn.) v postoji matky dieťaťa nenastala zmena a matka aj naďalej bráni sťažovateľovi stretávať sa so svojou dcérou, odôvodňujúc existujúci stav postojom maloletého dieťaťa, ktoré sťažovateľa ako otca odmieta a má z neho strach. Okresný súd ďalej prezentoval postoj zákonnej sudkyne, ktorá akcentovala potrebu citlivého a zdržanlivého postupu súdu, a to v záujme zabezpečiť primárne dobrovoľné plnenie povinností matkou ako povinnou. Svoj zdržanlivý postup odôvodňuje dôsledkami ukladania sankcií pre vývoj a potreby maloletého dieťaťa, ako aj skutočnosťou, že pri reparácii rodinných vzťahov disponuje len veľmi obmedzenými možnosťami. V súčasnosti (v čase predloženia vyjadrenia okresného súdu k ústavnej sťažnosti, pozn.) súd vyvinul úsilie, aby za súčinnosti psychológa boli zistené skutočnosti a príčiny, pre ktoré maloleté dieťa odmieta kontakt so sťažovateľom, a po doručení správy psychológa bude súd v prejednávanej veci ďalej konať. V závere svojho vyjadrenia okresný súd opakovane zdôraznil obmedzené možnosti súdu pre zabezpečenie výkonu rozhodnutia, ako aj jeho záujem, aby výsledok konania negatívnym spôsobom nezasiahol do citového a fyzického vývoja maloletého dieťaťa. V konklúzii uvedeného predniesol vlastný návrh na rozhodnutie o ústavnej sťažnosti a ústavný súd požiadal, aby v prípade zistenia zbytočných prietahov v napadnutom konaní sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie nepriznal.

III.2. Replika sťažovateľa:

8. Podľa sťažovateľa okresný súd vo svojom vyjadrení potvrdil existenciu prietahov. Nesúhlasí však s návrhom všeobecného súdu, aby ústavný súd obmedzil svoje rozhodnutie len na konštatovanie zbytočných prietahov bez priznania primeraného finančného zadosťučinenia, pretože v napadnutom konaní bol aktívny a okresný súd nezabezpečil, aby sa ako otec mohol stretávať so svojím maloletým dieťaťom. Sťažovateľ zdôrazňuje, že medzi ním a maloletou dcérou došlo k takému odcudzeniu, že nápravu disharmonických vzťahov bude možné dosiahnuť len veľmi ťažko, čo u sťažovateľa vyvoláva traumu, ktorá sa javí ako neodstrániteľná, a preto trvá na priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

9. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania vrátane ich príloh a súdneho spisu predloženého ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote je založená na jeho tvrdení, že k porušeniu týchto práv došlo nečinnosťou a nesústreďeným postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny (to platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru, pozn.) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04, I. ÚS 250/2020).

12. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa osoba obrátila na súd so žiadosťou o rozhodnutie.

13. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného mimosporového konania v čl. 12 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania účastníkov konania a iných osôb. Obdobne, podľa § 30 CMP súd postupuje po začatí konania v súčinnosti s ostatnými subjektmi konania tak, aby bola vec v čo najkratšom čase prejednaná a rozhodnutá.

14. V súvislosti s posudzovanou ústavnou sťažnosťou ústavný súd poukazuje aj na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), ktorá okrem iného potvrdzuje, že v špecifických prípadoch je pri posudzovaní doby konania pred súdnymi orgánmi potrebné brať do úvahy aj samotný predmet konania, t. j. čo je pre účastníka konania v tomto konaní v stávke – „*at stake*“ (rozsudok ESLP z 31. 3. 1987, X. v. Francúzsko, rozsudok ESLP z 20. 3. 1989, Bock v. Nemecko, rozsudok ESLP z 31. 3. 1992, X. v. Francúzsko, rozsudok ESLP z 26. 4. 1994, Vallée v. Francúzsko, rozsudok ESLP z 8. 2. 1996, A. a iní v. Dánsko a i.). Predmetné je aj prípadom sťažovateľa, ktorý sa ako otec maloletého dieťaťa domáha výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých (bod 3 tohto nálezu, pozn.).

15. Európsky súd pre ľudské práva pri poskytovaní ochrany práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorého obsahové komponenty sú v zásade identické s obsahom základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, uplatňuje kritérium významu veci z pohľadu sťažovateľa a v tejto súvislosti diferencuje posudzovanie primeranosti plynulosti konania

do troch skupín; ide o konania vyžadujúce primeranú rýchlosť, osobitnú rýchlosť alebo výnimočnú rýchlosť (m. m. III. ÚS 254/2015, III. ÚS 181/2011, II. ÚS 276/2020, I. ÚS 48/2021). V tejto súvislosti ústavný súd dáva do pozornosti aj judikatúru EŠLP, z ktorej vyplýva, že prípady týkajúce sa starostlivosti o deti je nevyhnuté prejednávať s výnimočnou rýchlosťou (k tomu pozri rozsudok EŠLP z 18. 7. 2006, Fiala proti Českej republike, bod 76, porovnaj tiež rozsudky vo veciach Nuutinen proti Fínsku z 27. 6. 2000, Voleský proti Českej republike z 29. 6. 2004).

16. Ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti hodnotil a prisúdil význam plynutia lehoty vo vývoji dieťaťa z hľadiska budovania citových väzieb k osobám, v ktorých výchove a starostlivosti sa nachádza, ako aj k osobám, s ktorými je alebo nie je v pravidelnom kontakte (II. ÚS 35/01). Judikatúra ústavného súdu tak rovnako zdôrazňuje špecifickú povahu konaní týkajúcich sa rodičovských práv vyžadujúcich si prístup s osobitnou starostlivosťou. Vychádzajúc z povahy predmetu posudzovaného konania, ústavný súd vychádzal aj z úvah spočívajúcich v tom, že rozvíjanie, respektíve obnova vzťahu dotknutého rodiča so svojim dieťaťom, je v súvislosti s uplynulým časom podstatne sťažená (III. ÚS 351/2014) a že špecifickému charakteru konania o výkon rozhodnutia o starostlivosti o maloleté dieťa korešponduje aj osobitý účel základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorým je v danom prípade pružnosť konania garantujúca promptnosť donucovacej moci štátu zabezpečujúcej vynútenie plnenia povinností vyplývajúcich zo súdnych rozhodnutí o výchove maloletých detí a o úprave styku s nimi (m. m. III. ÚS 254/2015, II. ÚS 276/2020). V nadväznosti na uvedené tak povaha napadnutého konania odôvodňovala zo strany ústavného súdu prísnejšie hodnotenie postupu okresného súdu z toho hľadiska, či nečinnosťou a neefektívnym postupom konajúceho súdu došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu namietaných práv sťažovateľa.

17. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 272/04, III. ÚS 130/2020, I. ÚS 250/2020, I. ÚS 305/2021) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie strany sporu a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci a jej význam pre sťažovateľa.

18. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že konanie o nariadenie výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých tvorí štandardnú a pomerne početnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a napriek špecifickej povahe takéhoto konania, vyžadujúcej si citlivý prístup orgánov verejnej moci, ho v zásade nemožno považovať za právne zložité (m. m. IV. ÚS 155/2018, I. ÚS 99/2021). *Vice versa*, reflektujúc charakter konania zaisťujúceho nariadenie výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých z dôvodu nevyhnutnosti zistiť, či sa povinný podrobuje rozhodnutiu, o výkon ktorého ide, a či prípadne existujú ospravedlniteľné dôvody, pre ktoré sa povinný nemôže podrobovať rozhodnutiu, je takéto konanie v zásade skutkovo zložitejšie, keďže aj v dôsledku princípu materiálnej pravdy, ktorý sa uplatňuje v civilných mimosporových konaniach, sa kladú zvýšené nároky na konajúci všeobecný súd v kontexte jeho povinnosti zisťovať skutočný stav veci, nielen skutkový, teda účastníkmi tvrdený (čl. 6 CMP), čo je aj prípad sťažovateľa. Istá miera skutkovej zložitosti však nezabavuje okresný súd povinnosti

svojím postupom zabezpečiť realizáciu práv účastníkov konania na prejednanie ich vecí v primeranej lehote.

19. Súčasťou prvého kritéria je aj povaha (predmet) prerokovanej veci. Medzi veci, pri ktorých sa pri posudzovaní dĺžky konania zohľadňuje aj predmet konania, judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva zaradila aj vzájomné vzťahy medzi rodičmi a deťmi, takže konaniu o nich majú príslušné súdne orgány venovať „mimoriadnu starostlivosť, keďže akékoľvek procesné omeškanie v takejto veci môže mať za následok *de facto* rozhodnutie o otázke predloženej súdu“ (k tomu pozri rozsudok ESLP z 8. 7. 1987, H. proti Spojenému kráľovstvu, § 85). V rámci tejto požiadavky sa potom podstatne mení aj pohľad na posúdenie prietáhov v predmetnej veci vo vzťahu k právu sťažovateľa na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vzhľadom na uvedené ústavný súd aj v tomto prípade osobitne pri svojom rozhodovaní zohľadnil predmet a účel napadnutého konania (t. j. opätovné spojenie rodiča a dieťaťa a obnovenie ich vzájomných vzťahov), ako aj povahu a rozsah ujmy, ktorá na ich vzájomných vzťahoch vzniká v dôsledku neprejednania veci v primeranej lehote.

20. V konaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na prietáchoch konania podieľa osoba, ktorá podala ústavnú sťažnosť vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd konštatuje, že z obsahu predloženého súdneho spisu nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by v súvislosti s doterajšou dĺžkou namietaného konania bolo možné pripísať na ťarchu sťažovateľa a opozitné tvrdenie nevyplýva ani z obsahu vyjadrenia okresného súdu k posudzovanej ústavnej sťažnosti. Práve naopak, sťažovateľ na výzvy súdu reagoval včas, konajúcemu súdu poskytol potrebnú súčinnosť a okresnému súdu adresoval aj niekoľko urgencií (napríklad podania z 1. augusta 2016, 26. júla 2019 a zo 16. decembra 2019, pozn.) a sťažností na prietahy v konaní (napríklad sťažnosti z 27. júna 2018, 10. septembra 2019 a 22. júna 2020, pozn.).

21. Ústavný súd napokon hodnotil aj samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Z obsahu predloženého súdneho spisu vyplýva, že sťažovateľ podal 12. júla 2016 návrh na nariadenie výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých a okresný súd už 29. júla 2016 rozhodol o ustanovení kolízneho opatrovníka na zastupovanie maloletého dieťaťa v napadnutom konaní. Následne okresný súd uskutočňoval úkony súvisiace so zistením skutočného stavu prejednávanej veci, rodičov maloletého dieťaťa priebežne vyzýval na vyjadrenie sa k vzájomným tvrdeniam a opakovane požiadal o súčinnosť aj príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny. Keďže medzi rodičmi maloletého dieťaťa nedošlo k náprave vzťahov a matka maloletého dieťaťa ako povinná z rozsudku okresného súdu naďalej nespolupracovala a nebola ochotná vyvinúť akúkoľvek aktivitu na zlepšenie vzťahu sťažovateľa so svojou dcérou (bod 14 uznesenia okresného súdu č. k. 15 Em 5/2016-83 z 21. augusta 2018, pozn.), konajúci súd označeným uznesením z 21. augusta 2018 nariadil výkon rozsudku okresného súdu a matku maloletej písomnosťou označenou ako „*Výzva na plnenie – výkon rozhodnutia*“ datovanou 22. augusta 2018 vyzval na dôkladné rešpektovanie jej povinností z vykonateľného súdneho rozhodnutia. Z dôvodu, že v súvisiacom konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 37 P 174/2017 bola rozsudkom zo 17. septembra 2018 schválená nová rodičovská dohoda (sťažovateľ sa mal v určených dátumoch stretávať so svojou maloletou dcérou bez prítomnosti matky – bod 7 tohto nálezu, pozn.), avšak aj napriek

tomu na strane matky nedošlo k zmene správania, všeobecný súd na existujúci skutkový stav reagoval a uznesením č. k. 15 Em 5/2016-123 zo 17. septembra 2019 vyzval Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Žilina, aby matke maloletého dieťaťa pozastavil výplatu prídavkov na dieťa. Napriek tomu matka maloletého dieťaťa súdne rozhodnutie o úprave styku sťažovateľa so svojou dcérou nerešpektovala a okresný súd uznesením č. k. 15 Em 5/2016-137 zo 16. júla 2020 uložil matke pokutu vo výške 200 eur. Z predloženého spisového materiálu je zrejmé, že ani po uložení pokuty nedošlo zo strany matky maloletého dieťaťa k zmene správania, sťažovateľ sa so svojou dcérou nestretáva a v dôsledku nerešpektovania súdnych rozhodnutí o úprave styku inicioval trestné konanie a 2. augusta 2021 podal návrh na vydanie neodkladného opatrenia, ktorým sa domáhal zmeny úpravy rodičovských práv a povinností vo vzťahu ku svojej maloletej dcére, pričom okresný súd predmetný návrh uznesením č. k. 9 P 142/2021 z 30. augusta 2021 zamietol.

22. Aj keď okresnému súdu nemožno v napadnutom konaní vyčítať absolútnu nečinnosť, pretože z obsahu predloženého súdneho spisu je vizibilná jeho snaha o náležité zistenie skutočného stavu, ako aj o dosiahnutie dobrovoľného plnenia povinností zo strany matky maloletého dieťaťa, tak aby bol primárne chránený záujem dieťaťa, na strane druhej sa postup okresného súdu vyznačuje viacerými kratšími obdobiami nečinnosti a neefektívnym prístupom pri riešení vzniknutej situácie. *Exempli causa*, uplynuli viac ako tri mesiace, kým okresný súd 23. januára 2017 vyzval účastníkov konania, aby sa vyjadrili k svojim vzájomným vyjadreniam, doručeným súdu ešte 6. a 13. októbra 2016, obdobne okresný súd až výzvami datovanými 5. a 9. mája 2017 vyzval rodičov maloletého dieťaťa a príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, aby sa vyjadrili k písomným podaniam, ktoré boli zo strany týchto subjektov konania doručené okresnému súdu ešte v priebehu mesiacov január a február 2017 a takmer tri mesiace trvalo, kým okresný súd po doručení správy úradu práce, sociálnych vecí a rodiny z poradensko-psychologického procesu (správa bola súdu doručená 10. októbra 2017, pozn.) sťažovateľa 5. januára 2018 vyzval na oznámenie skutočností týkajúcich sa stretávania sa so svojou maloletou dcérou.

23. Nesústredený postup okresného súdu je prítomný, najmä pokiaľ ide o samotné nariadenie výkonu rozhodnutia, ktorým bol upravený styk sťažovateľa so svojou maloletou dcérou (body 3, 7 a 21 tohto nálezu, pozn.). Nariadenie výkonu rozhodnutia a nástroje uplatnené okresným súdom na vymożenie plnenia zo strany matky maloletého dieťaťa (výzva, zastavenie vyplácania prídavkov na dieťa, ako aj peňažná sankcia – bod 21 tohto nálezu, pozn.) sa vzhľadom na dĺžku obdobia od podania návrhu na výkon rozhodnutia (12. júl 2016, pozn.) nejavia ani ako včasné a najmä ani postačujúce na to, aby sa mohol realizovať styk sťažovateľa ako otca so svojou dcérou v zmysle vykonateľného súdneho rozhodnutia. Právny poriadok Slovenskej republiky ponúka v tomto zmysle celú škálu donucovacích opatrení, ktoré napomáhajú oprávnenému rodičovi dosiahnuť výkon práva na starostlivosť o maloleté dieťa, a to napr. nariadenie pojednávania na účel zistenia dôvodov, pre ktoré povinná nerešpektuje vykonateľné súdne rozhodnutie, s cieľom prijatia účinnejších opatrení, nariadenie psychologického poradenstva rodičom a maloletému dieťaťu s cieľom odstrániť odcudzenie, opakované uloženie pokuty až do výšky 1 000 eur za každé jednotlivé porušenie povinnosti vyplývajúcej z rozhodnutia. Ústavný súd uznáva, že voľba prostriedkov smerujúcich k výkonu rozhodnutia vo veci je na plnej úvahe všeobecného súdu, avšak súčasne poznamenáva, že v situácii, keď povinná bez ospravedlniteľného dôvodu odmieta plniť vykonateľné súdne rozhodnutie, nemá záujem o druhý termín poradensko-psychologickej konzultácie realizovanej psychologičkou Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Žilina (posledný

odsek správy z poradensko-psychologického procesu doručenej okresnému súdu 10. októbra 2017, pozn.) a zo samotného vyjadrenia okresného súdu vyplýva, že sú mu rodinné pomery v prejednávanej právnej veci sťažovateľa známe z konania vedeného pod sp. zn. 37 P 174/2017 (bod 13 uznesenia okresného súdu č. k. 15 Em 5/2016-83 z 21. augusta 2018, pozn.), je viac ako nutná včasná reakcia súdu, ktorá môže po dôkladnom zvážení a s akcentom na zohľadnenie najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa viesť aj k využitiu najradikálnejšieho opatrenia v podobe uskutočnenia výkonu súdneho rozhodnutia. Nie je preto možné akceptovať stav, keď okresný súd vydal uznesenie o nariadení výkonu rozsudku okresného súdu až viac ako dva roky od začiatku napadnutého konania a k využitiu iných sankčných nástrojov (zastavenie vyplácania prídavkov na dieťa a peňažná sankcia, pozn.) pristúpil v zásade s odstupom jedného roka od neúspešného využitia predchádzajúceho zákonného inštitútu sledujúceho dobrovoľné plnenie povinnosti zo strany matky maloletého dieťaťa ako povinnej (bod 21 tohto nálezu, pozn.)

24. V kontexte uvedeného ústavný súd pripomína, že zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (m. m. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08). Za neefektívnu činnosť, ktorá môže zapríčiniť porušenie práva na prejednanie veci v primeranej lehote, ústavný súd považuje aj nesprávnu, resp. nesústreďujúcu činnosť všeobecného súdu (m. m. II. ÚS 33/99). Zároveň ústavný súd zdôrazňuje, že pod mimoriadnou starostlivosťou, ktorú má súd venovať konaniu týkajúcemu sa rozhodovania vo veciach maloletých, nemožno rozumieť priebežné vykonávanie procesných úkonov súdom, ale osobitnú dôležitosť v tomto type konania nadobúda predovšetkým kvalitatívna stránka týchto úkonov, ktoré by mali efektívne smerovať k usporiadaniu pomerov účastníkov konania, keďže záujem dotknutého maloletého dieťaťa, na ktorý sa má v konaní v prvom rade prihliadať, je mať kontakt s oboma rodičmi, pokiaľ sú riadne výchovne spôsobilí (I. ÚS 99/2021).

25. Po oboznámení sa s obsahom predloženého súdneho spisu ústavný súd rezultuje, že aj keď si uvedomuje pomerne obmedzené možnosti okresného súdu, ktorými by mohol konvalidovať nepriaznivé pomery medzi rodičmi maloletého dieťaťa (práve ich vzájomný vzťah sa javí ako základný problém, pre ktorý sa neuskutočňuje styk sťažovateľa so svojou dcérou, pozn.), na strane druhej mal už samotný predmet napadnutého konania predurčiť postup okresného súdu smerom k jeho maximálnej rýchlosti a efektívnosti, a to najmä vzhľadom na skutočnosť, že v dôsledku dlhodobej absencie stretávania sa maloletej so sťažovateľom dochádza postupným plynutím času k ochladeniu, resp. až k úplnému prerušeniu vzájomných citových väzieb medzi otcom a dcérou, čo napokon vyplýva aj zo správy z prešetrenia pomerov, ktorú Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Žilina 9. augusta 2021 predložil okresnému súdu.

26. V konklúzii už prezentovaných skutočností ústavný súd uzatvára, že v prípade sťažovateľa nepochybne došlo k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

V.

Prikázanie okresnému súdu konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

27. Sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti žiada, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov. Ústavný súd vlastným prieskumom zistil, že sťažovateľ doručil okresnému súdu podanie označené ako „*Spätvzatie žaloby*“ datované 12. októbra 2021, ktorým svoj návrh na nariadenie výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých zobral v celom rozsahu späť a požiadal o zastavenie napadnutého konania. Keďže uskutočnený dispozičný úkon sťažovateľa so svojím návrhom *de facto* znamená zastavenie konania a zo strany okresného súdu bude už len „formálne“ vydané rozhodnutie o zastavení konania (§ 373 CMP v spojení s § 29 CMP), pričom z poskytnutého vyjadrenia okresného súdu vyplýva, že po vrátení súdneho spisu z ústavného súdu bude napadnuté konanie zastavovať, v okolnostiach danej veci stratilo opodstatnenie, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov [§ 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde]. Ústavný súd preto ústavnej sťažnosti v tejto časti nemohol vyhovieť (bod 4 výroku tohto nálezu).

28. Okrem vyslovenia porušenia svojich práv sťažovateľ v sťažnostnom návrhu požaduje, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 eur. Svoj návrh odôvodňuje najmä predmetom a neprimeranou dobou trvania napadnutého konania (body 6 a 8 tohto nálezu, pozn.).

29. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

30. Vzhľadom na konštatovaný neefektívny postup okresného súdu v napadnutom konaní, s prihliadnutím na predmet namietaného konania a najmä význam rozhodnutia pre sťažovateľa, ústavný súd považoval priznanie sumy 5 000 eur za primerané finančné zadosťučinenie (bod 2 výroku tohto nálezu). Vo zvyšku požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia ústavnej sťažnosti nevyhovelo (bod 4 výroku tohto nálezu).

31. Nad rámec uvedeného a v nadväznosti na argument sťažovateľa o vzniku nákladov spojených s priebehom napadnutého konania (bod 8 tohto nálezu, pozn.) ústavný súd dôrazne pripomína, že priznané finančné zadosťučinenie nie je kompenzáciou za možný neúspech v konaní pred všeobecným súdom a ani náhradou, ktorá by mala slúžiť na úhradu trov konania a právneho zastúpenia, ktoré sťažovateľ v namietanom konaní vynaložil (m. m. I. ÚS 356/2020, I. ÚS 153/2021), ale znamená dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva, ale aj priznanie určitého primeraného finančného zadosťučinenia (III. ÚS 103/2018, I. ÚS 170/2021).

VI.

Trovy konania

32. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 691,34 eur s DPH (bod 3 výroku tohto nálezu).

33. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Priznal náhradu za tri právne úkony, t. j. prevzatie a prípravu zastupovania, podanie ústavnej sťažnosti a vyjadrenie sťažovateľa k vyjadreniu okresného súdu. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2021 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 181,17 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 10,87 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 192,04 eur za jeden úkon uskutočnený v roku 2021, t. j. za tri úkony sumu 576,12 eur. Ústavný súd priznanú odmenu zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), t. j. o sumu 115,22 eur, pretože právny zástupca sťažovateľa je platiteľom DPH (§ 18 ods. 3 vyhlášky). Vo zvyšnej časti vyčíslenej náhrady trov konania ústavnej sťažnosti z dôvodu neopodstatnenosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu). Pokiaľ ide o zastupovanie v konaní pred ústavným súdom, § 11 ods. 3 vyhlášky explicitne stanovuje základnú sadzbu tarifnej odmeny za jeden poskytnutý úkon právnej služby, a to vo výške jednej šestiny výpočtového základu, pretože predmet ústavnoprávneho prieskumu, akým je aj konanie vo veci sťažovateľom namietaných práv, nie je oceniteľný peniazmi a jeho hodnota sa nedá ani iným aprobovaným spôsobom vyčíslieť, pričom výška priznaného primeraného finančného zadosťučinenia má kompenzačný charakter a jeho priznanie nie je v žiadnom prípade nárokovateľné automaticky s podaním ústavnej sťažnosti a ani po tom, ako ústavný súd konštatoval porušenie namietaných práv (k tomu pozri bod 31 tohto nálezu, pozn.).

34. Na tomto mieste ústavný súd súčasne akcentuje, že § 73 zákona o ústavnom súde svojou štruktúrou (vzťah odseku 1 a 3) vytvára koncept založený na východisku, podľa ktorého účastník konania na ústavnom súde v zásade sám znáša trovy takého konania a len v odôvodnených (i) prípadoch ústavný súd môže (ii) podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Zákon o ústavnom súde nestavia právo na náhradu trov konania do nárokovateľnej polohy, ako je to v iných druhoch regulovaných právno-aplikačných procesoch (napr. civilné sporové konanie, správne súdne konanie, exekučné konanie a ďalšie). Ústavný súd teda disponuje širokým priestorom na úvahu o tom, či vôbec priznať náhradu trov konania, a ak áno, v akom rozsahu (III. ÚS 209/2020).

35. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia (bod 3 výroku tohto nálezu) je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 12. januára 2022

Miloš Maďar
predseda senátu